Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Diplomová práce

2011 Kryštof Míka

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Oddělení rumunistiky

Diplomová práce

Kryštof Míka

Deminutiva a augmentativa v současné rumunštině a jejich stylistické využití

Diminutives and Augmentatives in Contemporary Romanian Language and their Stylistic Use

Diminutivele şi augmentativele limbii române contemporane şi folosirea lor stilistică

Praha, 2011

Vedoucí práce: Dr. Olivia Bălănescu

Konzultant: PhDr. Jiří Našinec

Poděkování

Rád bych poděkoval panu Doc. PhDr. Jiřímu Felixovi, CSc za to, že mi umožnil vyhledávat v retrográdním slovníku *Dicţionar invers*[1].

Za věcné připomínky bych chtěl dále poděkovat panu PhDr. Jiřímu Našincovi, paní Dr. Olivii Bălănescu a panu PhD. Tomáši Míkovi.

[1] *Dicţionar invers,* v. 1.0. (software creat de Virgil Pisoi).

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V ..Praze..dne..26.7.2011 .....

podpis

Obsah

Úvod 17
1.0 Teoretická část 19
1.1.1 Slovotvorba obecně 19
1.1.2 Terminologie při popisu slovotvorby 19
1.1.3 Způsoby tvoření slov 20
1.1.3 Onomaziologické (neboli pojmenovací) kategorie 21
1.1.4 Sufixální derivace 22
1.2.1 K rumunským sufixům obecně 23
1.2.2 Rumunská deminutiva 24
1.2.3 Rumunská augmentativa 25
1.2.4 Rumunská pejorativa 26
1.2.5 Problematika nejednoznačné příznakovosti sufixů 29
1.3.1 Styl a stylistika obecně 33
1.3.2 Vymezení funkčních stylů 34
2.0 Praktická část 37
2.1.1 Postup práce 37
2.2.1 Výsledky práce 38
2.2.2 Navržené dělení pozorovaných výrazů 38
2.2.3 Stylistická funkce deminutiv 38
2.2.4 Stylistická funkce augmentativ 40
2.2.5 Stylistická funkce pejorativ 40
2.3.1 Srovnání navrhovaného dělení s již existujícím 41
2.4.1 Vyhodnocení získaných údajů 42
2.4.2 Lidová tvorba 43
2.4.3 Kuchařky 45
2.4.4 Žurnalistika 45
2.4.5 Dodatky k teorii 47
Dodatky k teorii, ... 47
2.5.1 Okrajová témata 48
Závěr 50
Bibliografie: 51

Primární literatura:.....51

Sekundární literatura: 51

Úvod

Práce je rozdělena do dvou hlavních kapitol. V první se budu věnovat teorii (1.0), v druhé praktické části (2.0). Jak je patrno z názvu, předmětem studia této práce budou především deminutiva a augmentativa a stylistika současné rumunštiny. Vzhledem k tomu, že se mnohé deminutivní a augmentativní sufixy objevují poměrně často i u pejorativ, rozhodl jsem se je zpracovat také.

Prvním bodem v mé práci bude vymezení pojmosloví při popisu slovotvorby. Popíši pozici sufixální derivace v slovotvorbě a zmíním též úzkou spojitost slovotvorby s dalšími disciplínami v systému jazyka, která se při popisu logicky může uplatnit. Dále se budu věnovat sufixální derivaci a referenčním významům utvořených slov. Deminutiva, augmentativa a pejorativa lze pozorovat z více úhlů pohledu, proto je nastíním a pokusím se je podle různých skupin zařadit do příslušných skupin. Vzhledem k důležitosti dělení afixů podle významu popíši i pojetí sémantiky slov. V následující kapitole rozeberu jednotlivé jevy včetně pojednání o nejednoznačné příznakovosti těchto sufixů.

Podobně jako v kapitolách o slovotvorbě vymezím u stylistiky nejdříve potřebnou terminologii a samotnou jazykovou disciplínu. Vzhledem k cíli práce se u stylistiky zaměřím především na prostředky jejího vyjádření. Dalším bodem bude vymezení funkčních stylů, ve kterých budu jevy pozorovat.

Jak je patrné ze zadání, jsou to styly, které zahrnují tyto okruhy psané formy:

I. publicistika po roce 1989;

II. literatura pro děti a mládež, věcná literatura (např. kuchařka);

III. lidová slovesnost.

Druhá část této práce je praktická a spočívá v pozorování jevů popsaných v teoretické části na reprezentativním vzorku. Vzhledem k rozsahu této práce jsme s PhDr. Jiří Našincem vybrali ke každému okruhu jednu, příp. dvě knihy a stanovili jsme čerpání dat z novin a časopisů přítomných na internetu. Jak popíši v Postupu práce

(2.1.0), vytvořil jsem seznamy expresivních výrazů a u každého určil stylistickou funkci, kterou podle mého názoru plní. Na základě těchto seznamů jsem navrhl rozdělení expresivních výrazů a porovnal ho s dělením, které navrhuje I. Condrea v článku odborného časopisu *Limba Română*[2].

Do okrajových témat jsem zahrnul slova, která jsou formálně podobná expresivním výrazům, avšak do této skupiny nepatří. Jsou to výrazy, které cizince mluvícího rumunsky často matou, jelikož mohou mít v některých případech dvojí význam, který vyplývá jedině z kontextu. Také se tamtéž zmiňuji o důvodech jejich vytváření.

V závěru popisuji průběh práce a shrnuji celou tématiku.

[2] CONDREA I., Valori stilistice ale formelor diminutivale. *Revista Limba Română*, 2007, roč. 17, č.7-9.

1.0 Teoretická část

1.1.1 Slovotvorba obecně

Jazykovědná disciplína, která se zaobírá vytvářením nových slov se nazývá slovotvorba a je součástí lexikologie; popisuje jak procesy vytváření nových slov, tak slova nově vzniklá. Z jejího úkolu vyplývá, že se v mnohém setkává s morfologií. Podle *Mluvnice češtiny* [3] jsou „slovotvorné prostředky především prostředky morfémovými a sám mechanismus tvoření slov má charakter výrazně morfologický.“ Dále tamtéž M. Dokulil zmiňuje bezprostřední vztahy slovotvorby s tvaroslovím (vzhledem k častému střetávání sufixů s koncovkami) a také se syntaxí, které jsou zřejmé především při slovotvorné kompozici (skládání).

Slovotvorba se tedy setkává na jedné straně s tvaroslovím, na straně druhé se syntaxí a obě tyto oblasti mají na ni vliv. „Prostředky užívané v tvoření slov, resp. pojmenování se zásadně liší tím, zda jejich povaha je synsémantická (afixy) či autosémantická, tedy plnovýznamová (kořen)“[4]. Toto hledisko je velmi podstatné, sufixy zpravidla jen upravují význam kořene. V této práci budu podrobně zpracovávat právě významovou hodnotu morfémů, především sufixů.

Popis procesů slovotvorby i slov nově vzniklých je možný z diachronního (porovnání postupu či jevu a jejich vývoj v čase) či synchronního hlediska (porovnání postupů či jevů s dalšími současně). V této práci jsem zvolil hledisko synchronní, jelikož jsem vycházel především z tištěných (nikoliv elektronických) textů. Aby bylo možné porovnat jevy a jejich vývoj v čase, bylo by nejsnazší využít některý z lingvistických korpusů, které by vyhledávání podle morfémů umožňovaly.

1.1.2 Terminologie při popisu slovotvorby

Rumunská terminologie je v mnohém podobná té mezinárodní, přesto považuji za důležité jednotlivé termíny připomenout a popsat, aby byl text dobře srozumitelný.

„Slovo je fonetickou strukturou, které je připsán určitý význam (sens) a která je schopná plnit komunikační funkci. Každé slovo má jen jediný význam (sens), který ale

[3] PETR, J.; DOKULIL, M.; HORÁLEK, K., aj., *Mluvnice češtiny*. Praha: Academia, 1986, s. 195.
[4] ČERMÁK, FR., Jazyk a jazykověda, Praha: Karolinum, 2007, ČERMÁK, FR., *Jazyk a jazykověda,* Praha: Karolinum, 2007, ISBN 80-246-0154-0, s. 148.

může nabýt různých smyslů (semnificaţie). Význam (sens) je tedy sémanticky konstantní, naopak smysl (semnificaţie) tvoří soubor sémantických variant.“[5]. Každé slovo má svůj základní **denotativní význam**, čímž se rozumí ten, který označuje objekt nebo charakteristiku u daného slova nejrozšířenější. Slovo však může mít i další významy, v ideálním případě v pořadí podle rozšířenosti. Nutno podotknout, že většina jinak než uměle vytvořených slov má více než jeden význam. Z hlediska přenosu informace může slovo vzhledem ke kontextu plnit evaluativní funkci, která přisuzuje slovu referenční význam – ohodnocující (apreciativ) a znehodnocující (depreciativ), pejorativní, afektivní aj. **Referenční význam** slova je zpravidla považován za subjektivní, ovšem v mnoha případech se přesouvá k objektivně chápanému v závislosti na své rozšířenosti. Pro správné porozumění je tudíž vždy velmi podstatný kontext.

Morfém (morfem) je nejmenší jednotkou, která nese určitý gramatický či lexikální význam, může být tvořen jedním fonémem nebo skupinou fonémů, např.: în-cânt-ând, clas-e [6]. Kořen slova (rădăcină) je nedělitelnou složkou s lexikálním významem; může být tvořen jedním a více morfémy. Ta část slova, která se při jeho ohýbání nemění, se nazývá kmen (temă); je to tedy neměnná skupina morfémů či jeden morfém, ke kterému se připojuje jeden či více afixů. Koncovkou (desinenţă) se rozumí variabilní morfologická složka, která se připojuje ke kmeni ohebných slov a má za úkol vyjádřit tvary flekčního paradigmatu[7].

1.1.3 Způsoby tvoření slov v jazykovém systému se zpravidla popisují tři:

První ze způsobů se nazývá derivace, která se dále dělí do dvou kategorií:

a) progresivní, při které vzniká nové slovo připojením lexikálních a lexikálně-gramatických afixů

- sufixů (přípon), např.: munci-**tor**, străin-**ătate;**

- prefixů (předpon), např.: **des**-părţi, **ră**-scula.

[5] ANDREI, M.; GHIŢĂ, I., *Limba română: fonetică, lexicologie, gramatică, stil şi compoziţie, exercitii*, Bucureşti: Editura didactică şi pedagogică, 1983.
[6] DUŢU, O., Limba română contemporană: fonetică, ortografie, lexicologie, Constanţa: Europolis, 1999, ISBN 973-9430-47-3.
[7] Ibid.

b) regresivní, při které vzniká nové slovo odpojením afixů nebo částí, které se chovají jako afixy;

např.: deranj < deranj-**a**; cotro < **în**-cotro.

Vedle těchto samostatných jevů dochází ke vzájemné kombinaci (uplatňují se zároveň), případně k nahrazení jednoho prefixu / sufixu jiným (transafixace) či nahrazení sufixu koncovkou (bezafixální derivace).

Druhým způsobem je kompozice (skládání)[8]:

a) spojují se při něm zpravidla dvě slova, která jsou nezávislými lexikálními jednotkami, případně jejich spojení předcházelo větné syntagma;
   např.: bunăvoinţă, floarea-soarelui.
b) slovo je tvořeno samostatně neexistujícími kompozičními prvky (sufixoidy/prefixoidy), které jsou na rozdíl od derivativních afixů, nositeli ucelenějšího významu, se samostatnými slovy;
   např.: termocentrală, balneolog.
c) kompozitum je tvořeno zkratkou několika slov či zkratkou ve spojení se slovem;
   např.: C.F.R., Centrocoop.

Třetí způsob, zvaný změna gramatické charakteristiky (konverze v širším slova smyslu), spočívá v přechodu slova z jedné slovnědruhové kategorie do druhé, např.: bun (subst.) < bun (adj.);

či do jiné lexiko-morfologické třídy, např.: změnu vlastního jména v název obecný a naopak: Floarea < floare.

1.1.3 Onomaziologické (neboli pojmenovací) kategorie

Ze sémantického pohledu lze tvoření pojmenování a slov rozdělit do tří hlavních specifických kategorií: transpozice, modifikace a mutace[9].

Transpozice je změna slovního druhu, přičemž význam rezultátu je zachován. Např.: moudrý (adj.) > moudrost (subst.).

[8] GRAUR, AL.; AVRAM, M.; CIOBANU, F., aj., *Formarea cuvintelor în limba română, vol.I.* Bucureşti: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970.
[9] ČERMÁK, FR., *Lexikon a sémantika,* Brno: NLN, 2010, ISBN 978-80-7422-020-3, s. 187.

Modifikace zachovává slovní druh i význam rezultátu a navíc připojuje příznak.

Např.: mladík > mladíček.

Mutací se mění slovní druh i význam rezultátu.

Např.: mladý > mladík.

1.1.4 Sufixální derivace je tedy druh progresivní derivace, slovotvorný způsob, při kterém vznikají nová slova připojením sufixu k slovu původnímu (fundovanému). Sémanticky mohou spadat do všech tří pojmenovacích kategorií.

Sufixy je možno dělit podle několika kritérií[10]:

a) funkce:

lexikální (derivativní) – pokud slouží k tvorbě nových slov, zachovávají si stejný tvar při skloňování i časování

a flekční (morfologické či gramatické), pokud slouží k vytváření různých tvarů téhož slova. V rumunštině značí způsoby a časy u slovesného časování; např.: -ând, -ind pro přechodník, -se- pro plusquamperfektum aj..

b) stavby:

jednoduché – nemohou-li být děleny a rozebírány do menších celků;

komplexní – pokud mohou být rozebrány, jsou buď složené (tvořeny dvěma sufixy), či rozvité (sufixem a členem či koncovkou).

c) morfologické vlastnosti

na základě slovních druhů, které daný sufix zpravidla tvoří, jsou:

substantivální: **–ar**, căprar; **-itor**, croitor;

adjektivální: **–eş**, leneş; **-bil**, măsurabil;

verbální: **-a**, activa; **-iza**, amalgamiza;

[10] GRAUR, AL.; AVRAM, M.; VASILIU, L., *Formarea cuvintelor în limba română, vol.III.* Bucureşti: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970.

adverbiální: **–eşte**, bărbăteşte; **-iş/âş**, lungiş.

d) rodové příznakovosti:

příznakové (curcan, româncă) a nepříznakové (dulce, bej).

e) primární sémantické hodnoty utvořeného slova[11]:

konatelské, např.: **-tor**, croitor; **-agiu**, barcagiu;

augmentativní, např.: **-an/-ană**, băietan, **-oi/oaie**, furcoi;

deminutivní, např.: **-aş**, cuţitaş; **-ior/ioară**, pălărioară;

kolektivní, např.: **-et**, frunzet; **-ime**, ţărănime;

abstraktní, např.: **-ătate**, bunătate; **-eală**, greşeală.

Další skupiny jsou buď příliš malé, nebo jsou seskupovány podle sporných společných znaků, sufix má totiž obvykle jeden primární (hlavní) referenční význam, po kterém následují další referenční významy. Například deminutivní sufix **–aş** má ještě znehodnocující konotaci, jak je vidět na odvozeném slově autoraş – pisálek).

1.2.1 K rumunským sufixům obecně

Počet rumunských sufixů, které je možné podrobit analýze z formálního i sémantického hlediska, jak píše Mioara Avram v *Introducere în studiul sufixelor*[12], je okolo 800, z nichž první polovina jsou jednoduché sufixy a druhá sufixy složené.

Při analýze nejen sufixálních derivátů se v rumunštině můžeme setkat s častou morfologickou alterací, kterou rozumíme pravidelnou změnu téhož fonému v daném morfému, např.: oameni – omeni, omenie, omenos; verde – verzi. Obecně se alterace daného afixu či kořene ovšem nepovažuje za novotvar.

[11] IORDAN,I; ROBU, VL., *Limba română contemporană.* Bucureşti: Editura didactică şi pedagogică, 1978. s.294.
[12] GRAUR, AL.; AVRAM, M.; VASILIU, L., *Formarea cuvintelor în limba română, vol.III.* Bucureşti: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970.

Z hlediska stavby slov vytvořených derivací (derivátů) jsou lexikální sufixy následovány flekčními a ty pak koncovkami. Tradičně však lexikální sufixy nejsou vyjmenovávány ve své čisté podobě, ale společně s flekčními sufixy – v případě substantiv zpravidla v prvním pádě, jednotném čísle a příslušném rodě[13].

Vzhledem k cíli této jazykové práce nás bude nejvíce zajímat rozdělení sufixů podle jejich sémantické hodnoty. Podle výše popsaného dělení mají sufixy synsémantickou povahu, tzn. váží se na slovotvorné prostředky s povahou autosémantickou a rozvíjejí či pozměňují jejich význam.

1.2.2 Rumunská deminutiva

Tak jako v jiných románských jazycích i v rumunštině je tvorba deminutiv záležitostí sufixální derivace.

Sufixe diminutivale – deminutivní sufixy [14]

Jsou takovými sufixy, které rozvíjenému slovu přisuzují zdrobnělý význam.

a) –**aş**; cuţitaş (nožík), îngeraş (andílek),
- často má referenční význam; může vyjadřovat sympatie mluvčího i pejorativní příznak; autoraş (pisálek);

b) –**el, -ea**; copăcel (stromek), vişinea (višnička, malý plod),
- mnohdy s referenčním významem vyjadřujícím „líbezné, rozmazlené, rozkošné“; băieţel (roztomilý chlapeček);

c) – **ic(ă)**; bucăţică (kousíček), fripturică (pečínka),
- mnohdy s referenčním významem vyjadřujícím „líbezné, rozmazlené, rozkošné“; bădică (strýček, roztomilý chlapík obvykle z venkova);

d) – **ior, - ioară**; pălărioară (klobouček), grămăjoară (hromádka),
- mnohdy s referenčním významem vyjadřujícím „líbezné, rozmazlené, rozkošné“; frăţior (bratříček),
- může být i složený se sufixy **– uş, - iş**; ţărişoară (malá země, zemička);

e) **- iţă;** linguriţă (lžička), şopârliţă (malá ještěrka),

[13] Ibid.
[14] IORDAN,I; ROBU, VL., Limba română contemporană. Bucureşti: Editura didactică şi pedagogică, 1978, s. 294-295.

- mnohdy s referenčním významem vyjadřujícím „líbezné, rozmazlené, rozkošné“; fetiţă (dívenka),
- může být i složený s jinými sufixy; gâsculiţă (husička);

f) – **uc(ă)**; săniucă (malé sáně), tătucă (tatík);

g) –**ui, -uie**; cetăţuie (malý hrad, pevnůstka), băbuie (babička),

- může být i složený se sufixem **– că**; cămăşuică (košilka);

h) – **uţ(ă)**; căluţ (koník), sticluţă (lahvička),

- mnohdy s referenčním významem vyjadřujícím „líbezné, roztomilé, rozkošné“; cafeluţă (kafíčko).

Obecně tedy deminutivní sufixy přisuzují rozvíjenému slovu zdrobnělý význam. V některých případech mohou mít také funkci evaluativní – jako přisuzování roztomilosti původnímu výrazu či další významy, jak uvidíme později. Jak také vyplývá z výsledků této práce, k deminutivním sufixům lze řadit některé další (2.4.5).

Některá slova se podle sufixu zdají být deminutivy, ačkoli zdrobnělá nejsou. Jedná se o tytéž sufixy, avšak tato slova nemohou být řazena do stejné kategorie, např. názvy rostlin (lăcrimioară – bot. konvalinka) a míst (Finişel, comuna Săvădisla) (viz. Okrajová témata 2.5.1). Zde je již vidět, jak je sémantické rozdělení sufixů vratké, avšak potřebné, neboť jiné se nenabízí.

1.2.3 Rumunská augmentativa

Tak jako v jiných románských jazycích i v rumunštině je tvorba augmentativ záležitostí sufixální derivace.

Sufixe augmentative – augmentativní sufixy[15]

Jsou takovými sufixy, které rozvíjenému slovu přisuzují zveličelý význam.

a) **– an, - ană**; băietan (velký chlapec), lungan (neobvykle vysoká osoba)

- často má referenční pejorativní význam; bogătan (bohatý, bezohledný člověk)

b) **–oi, - oaie**; buboi (velký vřed), căsoi (velký dům)

[15]Ibid, s. 294.

- často vyjadřuje též opovržení

c) **–oc, -oacă / -og, -oagă**; fătoc (nepůvabná dívka, obvykle při těle), hârţoage (popsaný papír nemající hodnotu)

d) **– ai, - aie** + složený sufix **– ăraie**; fumăraie (hustý kouř, velké množství kouře), apăraie (hodně vody, obvykle vylité)

- často vyjadřuje velké množství

Zveličelá slova označují většinou předměty, osoby, které jsou větší než je obvyklé. Jak ale uvidíme později v některých případech je tento význam potlačen významem referenčním.

Jak také vyplývá z výsledků této práce, k deminutivním sufixům lze řadit některé další (2.4.5).

1.2.4 Rumunská pejorativa

„Pejorativa jsou slova, jež obsahují silné emocionální zabarvení, vyjadřují podceňování, pohrdání, potupu, odpor vůči danému předmětu. Tyto příznaky mohou být subjektivní a nebo jsou vyvolány přímo zavrženíhodnou vlastností popisovaného předmětu," uvádí Zorela Creţa v SMFC[16]. Při popisu pejorativ v rumunštině se budu opírat především o tuto práci, jelikož jiné dostupné odborné práce se tohoto tématu dotýkají jen okrajově.

Při popisu deminutiv a augmentativ jsem se zaobíral především sufixy, které rozvíjejí kořen či kmen určitého slova tak, že mu připisují buď zdrobnělý či zveličelý význam, jelikož je jejich vznik tímto způsobem obvyklý. V případě pejorativ je popis ztížen, velká část pejorativ je tvořena sufixální derivací, avšak velmi často je pejorativní referenční význam přítomen již v kmeni slova, nelze tedy přímo vyloučit vznik pejorativ jiným způsobem. Vzhledem k tomu, že zkoumání referenčního významu v kmenech slov se nedá uceleně zpracovat, zaměřím se na výrazy utvořené sufixální derivací.

Sufixe peiorative - Pejorativní sufixy

[16] GRAUR, AL.; AVRAM, M, *Studii şi materiale privitoare la formarea cuvântelor în limba română (*zkráceně SMFC*)*, vol. IV., Bucureşti, 1967.

Z. Creţa vhodně definuje pejorativní sufix jako takový, který je sám schopen připsat obecně neutrálnímu kmeni slova pejorativní referenční význam. Dále si klade podmínku, že ze všech významů rozvíjeného slova pozorovala jen ten význam, který je shodný s novotvarem.

Vlastní pejorativní sufixy jsou ty, které jsou užity výhradně k tvoření pejorativ a jsou v rumunštině jen dva:

a) **–ard** (vyjma slova afişard); poetard (básnílek), filozofard (ten, kdo vede filozofické spekulace pochybné kvality)

b) **–astru**; politicastru (politik bez perspektivy, sleduje chamtivé zájmy), medicastru (špatný doktor, podvodník)

Navíc deriváty těchto sufixů nejsou četné a jejich užívání není moc časté.

Pejorativní sufixy s jinými převažujícími referenčními významy:

1) Sufixy, jejichž pejorativní referenční význam je dán hlavním významem sufixu

a) augmentativní sufixy – autorka vychází z prohlášení akademika I. Iorgana, že znehodnocující nuance u sufixu **–ău** je tak silná, že ji pociťujeme i u slov neznámých. Dále tezi rozšiřuje tak, že lze toto prohlášení vztáhnout na všechny augmentativní sufixy. Augmentativa jsou tedy podle Creţy implicitně pejorativa, což je v rozporu s jinými pozdějšími lingvistickými pracemi, které dokazují opak.

Uvádí tyto sufixy:

-an a složeniny **–olan**, **-ovan**; grăsan (tlusťoch), lungan (dlouhán), porcan (prasák).

Někdy slovu chybí augmentativní význam, ale pejorativní referenční význam si zachovává např.: golan (flákač, povaleč), şoican (hanlivý výraz pro člověka, který hodně jí a pije), dokonce i u slov neznámého původu má pejorativní referenční význam, např.: măgădan (muž velkého vzrůstu a trochu přihlouplý), moglan (velký, silný a hloupý člověk). Důvodem je fakt že to, co je přehnané, co překračuje hranice normálního, vzbuzuje obvykle antipatii, nechuť, hrůzu či ironii.

- oi, **-oaie**, **- oaică**; sfântoi (hanlivý výraz pro pokrytce), slugoi (člověk, který se slepě podřizuje a nedrží se žádných zásad);

- ăloancă; fătăloancă – nepůvabná dívka, obvykle při těle (jediný nalezený derivát);

-oc; fătoc – nepůvabná dívka, obvykle při těle.

b) kolektivní sufixy

Pejorativní referenční význam vychází z přehnaného množství určitého předmětu, charakteristiky, které navíc nejsou příjemné.

- **-ăraie, - ărie**; apăraie (hodně vody, obvykle vylité), glodăraie (velké množství bláta).

c) deminutivní sufixy – mohou nabýt referenčního významu ohodnocujícího či naopak znehodnocujícího, pejorativního, podle toho, zda se mluvčí vyjadřuje k fyzické či morální velikosti určitého člověka, anebo k množství či ke kvalitě určitého předmětu. Např.: **-aş**, articolaş (malý novinový článek nízké kvality, anebo hezký, roztomilý článek); **-el, -ea**, avocăţel (malý advokát, žabař, zřídka neznámý advokát); **-ică**, broşurică (hezky zpracovaná brožurka, anebo bezvýznamná, nic neříkající brožurka); **-ulică**, frăzulică (kratší hezká věta, anebo kostrbatá věta); **-uliţă**, stofuliţă (krásná látka, anebo látka nízké kvality); **-(uş)or, -(i)oară**, grecuşor (milý, hodný Řek, anebo Řek podvodník, lakomec); **-uleţ, omuleţ**; **-ulie**, cărţulie (šikovná knížečka, anebo nekvalitní knížečka); **-uşcă**, muieruşcă (ženuška); **-uţ, uţă**, dăscăluţ (kantůrek); **-otei**, sârbotei (milý, hodný Srb, anebo Srb podvodník, lakomec)

2) Sufixy, jejichž referenční pejorativní význam vychází z kmene slova

Kmen slova tedy předurčuje příslušný sufix k referenčnímu pejorativnímu významu a tudíž výběr ze sufixů, které mohou pejorativního významu nabýt, je omezený. Velmi často je tento jev způsoben tím, že mluvčí si nebyli vědomi toho, že nositelem pejorativního významu není daný sufix, ale kmen, a tak ho používali, jako by pejorativní význam měl. Některé sufixy tak nabývají nového referenčního významu, který se pak může ustálit, anebo úplně vymizet. Patří mezi ně např. sufixy: **-ac, -oiac**, buftac (tlustý, břichatý); **-anie, -enie**, hâzenie (velmi ošklivý člověk); **-ar**, băbar (hanlivý výraz pro

osoby vyššího věku); **- aş**, budalaş (hlupák); **-atic**, bolândatic (přihlouplý); **-ău, -ălău**, vandralău (tulák); **- cios**, căcăcios (poseroutka) aj.

1.2.5 Problematika nejednoznačné příznakovosti sufixů

Vzhledem k tomu, že jak sufixy deminutivní, tak augmentativní často přibírají podobné citové příznaky a s nimi i další významy – např. roztomilost, pohrdání; je vhodné popsat podrobněji vztahy mezi deminutivy a augmentativy. V tomto popisu budu vycházet z práce Floricy Dimitrescu k výročí 70 let akademika Iorgu Iordana[17], jelikož se mi zdála ucelená a vzhledem k tématu stále aktuální.

Z obecného hlediska se zdá, že deminutiva se vztahují k předmětům menších rozměrů či méně vyzdvihovaným vlastnostem a augmentativa k předmětům velikých rozměrů i k předmětům kvalitativně vyšším oproti normálu. Stejné rozdělení platí i u citového zabarvení, což je velmi důležité, jelikož v mnohých případech citové zabarvení převládá nad objektivním významem. Z objektivního významu „malý“ se vyvinuly podle okolností na jedné straně oceňující význam, a na straně druhé znehodnocující význam; z objektivního významu „veliký“ vznikl za prvé význam pejorativní, znehodnocující, avšak za druhé význam oceňující ve smyslu vynikající, velkolepé a obdivuhodné.

Z hlediska přenosu informace může slovo vzhledem ke kontextu plnit evaluativní funkci, která přisuzuje slovu referenční významy mluvčího (často citově zabarvené); mohou být především – kladně hodnotící (apreciativní) a záporně hodnotící (depreciativní), případně až pejorativní (hanlivé).

[17] Omagiu lui Iorgu Iordan cu prilejul împlinirii a 70 de ani: Note asupra relaţiilor dintre diminutive şi augmentative în limba romînă de Florica Dimitrescu, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, Bucureşti, 1958, s. 241-252.

Grafické znázornění sémantických polí deminutiv a augmentativ:

(podle Dimitrescu F.[18])

1. Význam objektivní: „malý“
2. Význam afektivní: „oceňující“
3. Význam afektivní: „znehodnocující“

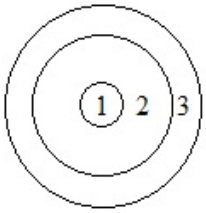

Deminutiva

1. Význam objektivní: „veliký“
2. Význam afektivní: „znehodnocující“
3. Význam afektivní: „oceňující“

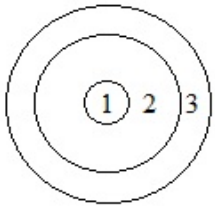

Augmentativa

Z grafu je zřejmé, že objektivní významy v jádru jsou bez příznaku u obou druhů derivátů, liší se až v okrajových částech. U deminutiv převažuje význam pozitivní, naopak u augmentativ negativní. Opozice mezi augmentativy a deminutivy je tedy dvojí: na poli objektivního významu je tu rozdíl mezi „malým“, „velikým“ a na poli citového referenčního významu apreciativ a depreciativ.

Obvykle nám pro určení augmentativ a deminutiv slouží příslušné sufixy, jak jsem však předeslal některé z nich nevyjadřují daný význam, jiné ho vyjadřují, ale ne jako prvotní referenční význam. Dimitrescu však ve své práci dokazuje na několika příkladech, že hranice mezi deminutivy a augmentativy nejsou tak pevné, jak se zdá. V jazyce se tak objevují tendence přisuzovat původně deminutivnímu sufixu zveličelý význam a naopak.

Na základě prozkoumaného materiálu vytvořila F. Dimitrescu tři kategorie:

1. sufixy s převažujícím zveličujícím významem se zdrobňující hodnotou **(-an, -andru, -oi/ -oaie / -oaică**; a jejich složeniny). Je zajímavé, že mezi těmito jsou právě ty nejběžnější a nejproduktivnější z augmentativních sufixů.
2. sufixy s převažujícím deminutivním významem se zveličující hodnotou

[18] Ibid., s. 241.

(**-ac / -ag, -ete, -ilă, -iţă, -otean**). Sufixy s převažujícím deminutivním významem s augmentativní hodnotou jsou méně produktivní (s výjimkou **-iţă**), ale početnější než sufixy s převažujícím augmentativním významem s deminutivní hodnotou.

3. sufixy, jejichž převažující význam není možné s přesností určit, jelikož mají obě hodnoty (**-aci, -oancă / -oangă, -oc / -og**). Tato skupina je slabě zastoupena.

Dimitrescu F. dochází k těmto závěrům:

A) Jak deminutiva, tak augmentativa mohou být rozdělena do dvou kategorií:

1) Deminutiva a augmentativa **stálá** mají jen jeden z významů, bez ohledu na to, zda jsou tvořena specifickým augmentativním či deminutivním sufixem.
   scăunel (židlička), specifický deminutivní sufix určuje stálé deminutivum,
   măturoi (velké koště), specifický augmentativní sufix určuje stálé augmentativum,
   avšak
   acroi (lehce, slabě kyselé), specifický augmentativní sufix tvoří stálé deminutivum,
   ciorsac (nůž, kosa, sekyra či šavle velkých rozměrů, často také s referenčním významem otupené, neostré), specifický deminutivní sufix tvoří stálé augmentativum.
2) Deminutiva a augmentativa **příležitostná** jsou takové deriváty, které mimo svůj původní význam v některých případech nabývají významu opačného. Jsou to případy specifických situací či momentálního rozpoložení mluvčího. Tyto deriváty se vyskytují převážně v mluveném jazyce, který je méně závislý na pravidlech spisovného jazyka.
   Jedno slovo obyčejně nezahrnuje i své antonymum; jen výjimečně může slovo přibrat ke svému základnímu významu i význam opačný.
   Např.:
   anişor (rok, zdrobnělé, vztahuje-li se k věku malého dítěte);
   anişor (rok, zveličelé, vztahuje-li se k věku dospělého člověka).

B) Posun významu sufixů od augmentativ k deminutivům a naopak není vždy snadné sledovat, avšak v hrubých rysech je vývoj opačných významů možno znázornit přibližně takto:

Augmentativa > Deminutiva

- Stálá - veliký, silný, hezký, milý, malý
  - veliký, ošklivý, horší, malý
- Příležitostná - čistou antonymií mezi významy

Deminutiva > Augmentativa

- Stálá - malý, lítost, pohrdání, veliký
  - malý, krásný, lepší, veliký
- Příležitostná - čistou antonymií mezi významy

Toto rozdělení ukazuje, že oblast, ve které se stálá deminutiva a augmentativa stýkají, je oblastí emocionální, citově zabarvenou. Pro augmentativa > deminutiva častěji emocionální příznak značí něco příjemného, hezkého (což je příznak především slov zdrobnělých); méně často pak něco hodného pohrdání. Naopak pro deminutiva > augmentativa se vychází z příznaku pohrdání (což je příznak především slov zveličelých); až pak z příznaku ocenění. V tomto procesu hraje zásadní roli ironie a expresivní obměny neutrálních jmen.

V případě příležitostných augmentativ, deminutiv se jedná o expresivitu, která má za nástroj právě obrácení významu k zdůraznění toho původního.

C) Augmentativní sufixy přebírají zdrobnělý význam častěji, naproti tomu sufixy deminutivní význam zveličelý jen zřídka.

D) Na základě příkladů je možno pozorovat, že opačné významy deminutivních či augmentativních sufixů se nevyskytují v témže místním nářečí a nebo řidčeji ani v témže dialektu. Tudíž daný sufix má pro mluvčího jen jeden určitý význam.

Je zřejmé, že příznakovost sufixů nemusí být vždy snadno určitelná, na druhou stranu je nutno říci, že případů, kdy augmentativní sufix přebírá čistě deminutivní význam, případně naopak, je velmi málo.

Jak jsme viděli, rozdělení sufixů z hlediska druhotné sémantiky je u deminutiv, augmentativ a pejorativ nepřesné. U pejorativ tím spíše, že se jedná o referenční význam, který mnohdy závisí i na intonaci, gestech a především kontextu. Přesto věřím, že jsem touto syntézou dosud napsaných studií na téma deminutiva, augmentativa a pejorativa ukázal, jak je klasifikace těchto výrazů složitá. V každém případě z dosud napsaného vyplývá, že se sufix formálně může podobat sufixům deminutivním či augmentativním, ale přesto nemusí přisuzovat slovu daný referenční význam.

Abych přispěl k tématu, rozhodl jsem se pokusit o rozdělení expresivních výrazů na základě jejich stylistické funkce, což je dělení, které by mohlo být užitečné pro klasifikaci expresivních výrazů.

1.3.1 Styl a stylistika obecně

Jazykový styl je výsledkem cílevědomého výběru a uspořádání (organizace) jazykových prostředků, které se uplatňují při genezi textu. V hotovém komunikátu se pak projevuje jako princip organizace jazykových jednotek, který z částí a jednotlivostí tvoří jednotu vyhovující komunikačnímu záměru autora[19]. Záměr nemusí být vždy zcela patrný, například při běžném dialogu. Z tohoto pohledu by bylo lepší definici aktualizovat prohlášením, že styl je principem organizace jazykových jednotek, které vyhovují především myšlení autora.

Podle N. Tiugan[20] se styl utváří jako varianta jazyka, kterou lze rozdělit podle: konkrétní komunikační situace, mluvčího a jeho schopností analýzy a porozumění textu i podle přizpůsobení mluvčího k tématu, cíli či okolnosti komunikace. Z toho vyplývá, že dělení i samotná analýza stylu je možná jen vzhledem ke kontextu, což dokládají všechny současné stylistické příručky. Jak správně poznamenává M. Krčmová[21], jazykový styl není totožný se stylem literárním. Stylistika analyzuje všechny texty (nejen literární), soustředí se především na jazykovou výstavbu textu, chce poznat výrazové prostředky v daném textu a určit jejich funkci v něm, eventuelně pozorovat vlastnosti textu jako celku (vyjádření vztahu ke čtenáři,

[19] ČECHOVÁ M. a kol., *Současná česká stylistika.* Praha: ISV nakladatelství, 2003. ISBN 80-86642-00-3, s. 17.
[20] TIUGAN, N. Stiluri ale limbii române. *Limba şi literatura Română*, 1982, roč. 11, č. 1, s.16.
[21] ČECHOVÁ, 2003, s. 19.

emotivnost, stylizace autorského subjektu) a ukazuje jejich signály v daném textu. Literární styl zahrnuje u literárních textů vedle formy i vnitřní kompozici a ideově tematickou výstavbu.

Tamtéž uvádí M. Krčmová[22]: Stylistika je jazykovědná disciplína, která styl studuje a na základě analýzy jednotlivých textů dochází k zobecnění zákonitostí stylizace jazykových prostředků. Paradigmatika jsou výrazové prostředky (slovo, využití fonémů, volba morfémů, uplatnění slovotvorných modelů) všech jazykových rovin včetně textové, syntagmatika jsou velmi obecné zákonitosti využívající výrazové prostředky a jejich spojování v textu.

Z této definice vyplývá, že předmětem této práce je pozorování stylistické paradigmatiky a následný pokus o vyhodnocení určitých zákonitostí, tedy syntagmatiky.

1.3.2 Vymezení funkčních stylů

V rámci stylistiky se zobecňováním různých stylů došlo k vymezení funkčních stylů, které odpovídají různým komunikačním situacím. Tyto styly jsou ve spisovném jazyce brány za normu a jejich překročení je v přímé komunikaci společensky nevhodné. V případě psané komunikace může vést až k nepochopení a nepřijetí výpovědi, např. v případě použití stylu uměleckého namísto administrativního stylu.

Vzhledem k tomu, že obecnou stylistiku, včetně rozdělení na funkční styly, lze považovat za mezinárodní, budu vycházet z velmi podrobného dělení, jak ho uvádí E. Minářová v *Současné české stylistice*[23]. V zásadě lze funkční styly rozdělit do dvou kategorií:

a) styly sdělovací, řadíme k nim styly prostěsdělovací, odborné, administrativní, publicistické, řečnické aj.;

b) styly esteticky sdělné, jsou charakteristické pro prózu, poezii a drama.

Toto rozdělení potvrzuje i N. Tiugan[24], když funkční styly dělí na expresivní (umělecké) a neexpresivní (neumělecké).

Předmětem této práce není popsat všechny funkční styly, a proto popíšu jen ty, které budu později analyzovat. V teoretické části budu pozorovat deminutiva, augmentativa, pejorativa a jejich stylistické uplatnění v textech, ve kterých se vyskytují.

[22] Ibid., s. 18.
[23] Ibid., s. 38-43.
[24] TIUGAN, 1982.

Nyní se tedy pokusím charakterizovat stylistické oblasti a příslušné funkční styly, do kterých texty spadají.

1) Lidová tvorba a literatura pro děti a mládež – poezie, říkadla, pohádky, legendy (obě stylistické oblasti řadím do této kategorie pro jejich stylistickou podobnost)

2) Odborná literatura zpracovávající recepty o vaření - kuchařka

3) Publicistika (pro aktuálnost) po roce 1989

Ad 1) Knihy, které jsem zpracoval je nutno rozdělit do dvou skupin.

První skupina, do které jsem zařadil *Rumunské lidové básně* (*Poezii populare ale Românilor)*[25] a *Antologie lidové poezie* (*Antologie de poezie populară)*[26] jsou knihy lidové poezie. Při určování funkčního stylu tedy přihlížíme k tomu, že texty byly vytvořeny, aby vyvolaly dojem, aby předaly další generaci národní pověsti a pohádky. Jedná se o funkční styl umělecký poetický.

Do druhé skupiny patří *Vzpomínky z dětství* (*Amintiri din copilărie)* I. Creangy[27], které ilustrují rumunskou vesnici poloviny devatenáctého století, a *Rumunské pověsti nebo pohádky* (*Legende sau basmele românilor)*[28]. V případě těchto dvou knih máme před sebou funkční styl umělecký prozaický.

Pokud chceme zúžit zaměření, nacházíme určité obecné charakteristiky. Umělecký funkční styl má za cíl vyvolat dojem. Prostředky vyjádření stylu společné těmto analyzovaným dílům jsou tyto: vyprávění jak v první osobě tak ve třetí; přímá řeč, archaismy, regionalismy, expresivní výrazy, místy dochází k opakování některých slov pro zesílení výpovědi, metafory, přirovnání, opisné konstrukce.

Ad 2) U této skupiny jsem zpracoval knihu S. Jurcovan *Carte de bucate*[29] a e-book *Reţete tradiţionale româneşti*[30], což je soubor 6000 receptů sebraných z portálu Gustos.ro. Jedná

[25] ALECSANDRI, V. *Poezii populare ale Românilor, vol. I.* Bucureşti: Editura pentru literatură, 1965.
[26] BLAGA, L. *Antologie de poezie populară.* Bucureşti: Editura pentru literatură, 1966.
[27] CREANGA, I. *Opere, vol. I.* Bucureşti: Editura Minerva, 1970.
[28] ISPIRESCU, P. *Legende sau basmele românilor.* Timişoara: Editura Facla, 1984.
[29] JURCOVAN, S. *Carte de bucate.* 2. vyd. Bucureşti: Editura tehnică, 1987.
[30] Reţete tradiţionale româneşti, [internet], E-book dostupný na webové stránce http://www.gustos.ro/carti/step1.html .

se o funkční styl odborný, podle M. Krčmové[31] přesněji styl učební, případně populárně naučný. Cílem tohoto funkčního stylu je formulování přesného, jasného a relativně úplného sdělení. Dále má vyvolat zájem čtenáře a poučit ho. Základními charakteristikami jsou jednoznačnost výroků, relativně jednoduchá větná skladba (závisející na složitosti myšlenek) a srozumitelnost výrazů.

Ad 3) Publicistika logicky spadá do stylu publicistického, nutno ovšem dodat, že do obecného pojmenování publicistiky jsem zařadil i žurnalistiku. Abych rozdíl vysvětlil, tak jak ho chápe E. Minářová[32], žurnalistika je činnost v hromadných sdělovacích prostředcích, slouží převážně k objektivnímu sdělení informací. Publicistika, v užším slova smyslu, je součástí žurnalistiky s funkcí přesvědčovací, informace tedy komentuje a vyhodnocuje. Tento styl využívá všech stylových prostředků a je velmi provázán s dobou. Zvláště u žurnalistiky se setkáváme s jistou modelovostí, která je ale velmi často obměňována.

V rámci zkoumání výskytu výše rozebraných expresivních prostředků, jsem hledal v novinách a časopisech dostupných na internetu, jedná se především o internetovou verzi deníku Evenimentul zilei (http://www.evz.ro/index.html), România mare (http://www.romare.ro/), Adevărul (http://www.adevarul.ro/) a zpravodajské portály Capital (http://www.capital.ro/index.html), Click (http://www.click.ro/), Jurnalul (http://www.jurnalul.ro/). Podrobně jsou články a nalezené výrazy rozepsány v Příloze 4.

[31] ČECHOVÁ, 2003, s. 189.
[32] Ibid., s. 206.

2.0 Praktická část

2.1.1 Postup práce

Na začátku práce jsem měl před sebou mnoho textů u nichž jsem předpokládal častý výskyt jevů, které jsem chtěl popsat. Z každého textu jsem během četby vypisoval do elektronické podoby expresivní výrazy, které jsem se pokusil vyhledat pomocí výkladového slovníku DEX online[33]. Tímto způsobem jsem zjišťoval, zda se jedná skutečně o expresivní výraz či nikoliv. Dále jsem se snažil co nejpřesněji stanovit, jakou stylistickou funkci expresivní výraz plní. Ptal jsem se, proč je v textu užito právě takového výrazu, jakou část výpovědi se snaží autor zvýraznit, případně zda plní funkcí více. U lidové tvorby je situace stejná, jelikož ten, kdo text vymyslel, si jistě uvědomoval, že určitým způsobem výpověď zesiluje, když užije daných výrazů. U každého výrazu ze seznamu jsem tedy ponechal kontext (jedna či více vět), aby bylo možné referenční význam pozorovat i zpětně.

Jak jsem popsal již výše (1.1.1) většina výrazů má jeden význam základní a další závisí na kontextu. Ve výkladovém slovníku jsou slova zaznamenávána jen s těmi nejčastějšími referenčními významy, a proto bylo a je určení v mnohých případech velmi složité. Dalším problémem je, že některé referenční významy nemusí být dost patrné, a tak by ani nebylo možné je zaznamenat (např. pozitivní příznak u zdrobněliny označující jídlo, mâncarică > mâncare, rozhodně neznamená, že by bylo jídla málo, ale spíše, že je dobré, hezké).

Při vytváření seznamu expresivních výrazů bylo příhodné si ho roztřídit a to nejlépe podle funkčních stylů. Vytvořil jsem tedy tři oblasti, které jsou popsány výše, a do každé zařadil příslušná deminutiva, augmentativa či pejorativa. Seznam jednotlivých funkčních stylů je zařazen jako příloha této práce (Příloha 1-3). Na základě těchto seznamů jsem mohl lépe vyhodnotit, jaký účel expresivní výraz plnil. Jakkoli je analyzovaný vzorek omezený, pokusil jsem se o klasifikaci stylistického využití expresivních výrazů, která by mohla být funkční i pro jiné stylistické oblasti.

[33] Výkladový slovník DEXonline, [internet], verze 2004-2011, http://dexonline.ro.

2.2.1 Výsledky práce

Jak jsem zmínil výše, hlavním podkladem pro vyhodnocování výsledků práce jsou seznamy nalezených výrazů. Aby byly seznamy dobře srozumitelné, popíši, jakým způsobem jsem je zpracoval.

V seznamech řadím nejdříve deminutiva, dále augmentativa a nakonec pejorativa. Označení výrazů je následující:

výraz	*slovní druh*	*rod*	*slovo původní*	*stylistická funkce*
clopoţel	*s.*	*m.*	*clopot*	*M*

Na prvním místě máme tedy nalezený výraz ve slovníkovém tvaru, dále slovní druh (substantivum – s., adjektivum – adj., adverbium – adv.) a rod (maskulinum – m., femininum – f., neutrum – n.). Slovem původním se rozumí slovo, ze kterého je daný výraz odvozen, případně, které mu tvoří protějšek, například pro slovo *clopoţel* (zvonek, zvoneček) je to výraz *clopot* (zvon). Pejorativa původní slovo nevyžadují, případně ani nemají, a proto je v seznamech neuvádím. Popis stylistických funkcí včetně použitých zkratek je k nalezení níže (2.2.2). Co se týče postupu, vždy jsem se snažil určit převažující referenční význam daného výrazu. Tento význam však samozřejmě nepřevažuje univerzálně, nýbrž závisí na kontextu. Často bylo určení složité a převažujících významů bylo více, přesto jsem se snažil určit jen jednu stylistickou funkci, aby bylo vyhodnocení výsledků přehlednější. V každém případě musím uznat, že je určení referenčních významů také poměrně subjektivní, v některých případech by mohlo být předmětem debaty, která by ovšem nemusela mít jednoznačný konec.

2.2.2 Navržené dělení pozorovaných výrazů

Stylistické funkce, kterých mohou výrazy nabýt, jsem rozpracoval v závislosti na kategorii. Během analýzy získaných výrazů se mi toto rozdělení jevilo jako nejpoužitelnější.

2.2.3 Stylistická funkce deminutiv ve vztahu k původnímu slovu:

a) Označení osoby, předmětu, zvířete menších rozměrů nebo méně popisované vlastnosti jsem označil velkým písmenem M;

např.: firicel, s. n.; fir; M

Pe acolo toate firicelele de iarbă erau însoţite, şi două câte două se încovoiau una către alta şi părea că se sărută.

b) Obecně větší zvýraznění, více popisované vlastnosti, více důležitosti značím velkým písmenem Z;

např.: nopticică, s. f.; noapte; Z

Sta greceşte pe tron cât e ziulica şi nopticica de mare, şi din loc să se mişte, ba.

c) Označení předmětu či osoby jako hezčí, krásnější, roztomilejší, nebo v případě pokrmů chutnější, vyjadřuje velké písmeno H;

např.: costiţă, s. f.; coastă; H

Gata, bunicule, haidem, zisei, necăjindu-mă cu nişte costiţe de porc afumate şi cu nişte cârnaţi fripţi, ce mi-i pusese mama dinainte.

d) Familiárnost ve smyslu, že zdrobnělá osoba/ zvíře jsou mluvčímu známé, či má výraz u čtenáře vyvolat dojem, že zde existuje nějaký citový vztah, který opravňuje k použití daných výrazů, např. zdrobnělá vl. jména. K těmto výrazům připisuji velké písmeno F;

např.: măicuţa, s. f.; maică; F

Bine vorba nu sfârşeau, Iată, nene, că veneau, Sluga veche, moş Nedea Cu măicuţa Radului La scaunul Domnului,

e) Vyjádření nevýznamnosti, zanedbatelnosti či nízkých kvalit daného předmětu značím velkým písmenem N.

teleguţă, s. f.; teleagă; N

Îndată veniră mai mulţi păzitori, îi luară şi cal, şi teleguţă, şi butoi şi tot, pe sus, de-l scoaseră din glodul unde se nomolise.

2.2.4 Stylistická funkce augmentativ ve vztahu k původnímu slovu:

a) Označení osoby, předmětu, zvířete větších rozměrů nebo více popisované vlastnosti je v seznamu značeno velkým písmenem V;

např.: fumăraie/ fumărie, s. f.; fum; V

De cu seară şi până după miezul nopţii am stat numai într-o fumăraie de baligi, ca la carantină, şi tot ne-au coşit ţânţarii.

b) Obecně větší zvýraznění vlastnosti, aniž by jí bylo více, či zvýraznění předmětu, aniž by byl větší než výraz původní, označuje velké písmeno E (expresivita);

např.: băietan, s. m.; băiat; E

Un băietan nebunatic de-alăturea, văzând asta, zise cu glas mare: Dascăle-Trascăle, be-he-he; dracul să te ie!

c) Kolektivum, výraz vyjadřující neuspořádanou skupinu, větší počet slov původních.

např.: dăscălime, s. f. (pop.); dascăl; K

... unde-am găsit o mulţime de dăscălime adunată de pe la catiheţi, din toate judeţele Moldovei: ...

2.2.5 Stylistická funkce pejorativ je podle mého názoru u všech nalezených výrazů stejná. Hanlivá slova mají popsat někoho, příp. něco, jako hrozné, strašné, opovrženíhodné, nízkých kvalit. Účelem jejich využití v textu je především zvýraznění celkové výpovědi. Samozřejmě pokud bychom se snažili rozdělení najít, nabízelo by se rozdělení podle účelu jeho použití, kde bychom nalezli zvýraznění, opovržení, označení nízké kvality, atd. Problém je, že u pejorativ nelze referenční význam tak dobře oddělit od významu původního, který často chybí. Z tohoto důvodu jsem také stylistickou funkci neurčoval.

2.3.1 Srovnání navrhovaného dělení s již existujícím

Rád bych nyní porovnal své dělení deminutiv s tím, které navrhuje Irina Condrea v článku oborného časopisu Limba Română[34]. V článku navrhuje dělení na 6 typů konotací daných výrazů:

1) Afectiv-sentimentală. Je přítomná ve folklorních textech, láska je popisována deminutivy vyjadřujícími roztomilost a je zde silné citové zabarvení (např. mândruleţ). Dále je k této konotaci zařazeno užití deminutiv při metaforickém popisu osob, kde značí pozitivní příznak a při ilustraci sentimentálních částí poezie.

2) Familiar-dezmierdătoare. Objevuje se při komunikaci s dětmi, značí jak malý rozměr předmětu, tak citové zabarvení lásky k dětem (např. Nu fi prostuţ / purceluş.).

3) Familiar-apreciativă. Vyzdvihuje pozitivní postoj, potěšení z určitých věcí, především jídla a pití. Bývá jich užíváno často při kladně hodnotících zvoláních (např. Are un vinişooor!).

4) Popular-familiară. Zpravidla se jedná o deminutiva označující určitá časová údobí, která mají za cíl zvýšit stupeň expresivity. Tato konotace je vlastně společná všem zdrobnělinám, které se používají při běžné promluvě (např. Au trecut anişori buni.).

5) Ironică. Zde autorka přebírá názor Iorgu Iordana, že malý předmět může vyvolat nejen sympatie, ale také ironii (např. Părăluţe albe petru zile negre. „Redacţia nu a primit niciodată de la guvernul României, dar nici de la vreo persoană fizică sau juridică din România! – măcar *un bănuţ, un centuţ sau un eurouţ!*“*Timpul, 29.11.2002*).

6) Depreciativ-peiorativă. Označuje případy, kdy malý rozměr již nevyvolává sympatie, ale pohrdání a sarkasmus. Podle I. Iordana se jedná pouze o jediný sufix – **aş**, ovšem ze širšího kontextu lze považovat za pejorativní i další sufixy (např. „Emisiunea a fost condusa de o *femeie obrăznicuţă* şi comentată de un expert care ar trebui supus expertizei“Săptămâna, 15. 10.2004).

[34] CONDREA I., Valori stilistice ale formelor diminutivale. Revista Limba Română, 2007, roč. 17, č.7-9.

Rozdělení, které I. Condrea nabízí, používá pro rozdělení zdrobnělin konotace vycházející z kontextu. To znamená, že zkoumá okolí pozorovaných výrazů a snaží se o určení referenčního významu, na základě kterého řadí výrazy do určitých kategorií. V zásadě jsme se tedy snažili o totéž, ale mám za to, že způsob, jakým jsme k rozdělení dospěli, je odlišný. Vzhledem k bibliografii se domnívám, že článek měl jen navrhnout možné dělení deminutiv na základě syntézy dosud napsaných textů o deminutivních sufixech. Nejednalo se tedy o analýzu různých textů, z které by pak byly vyvozeny závěry, což je způsob, který jsem zvolil v této práci. Je pak tedy zřejmé, že se dělení muselo lišit. Při porovnávání našich dělení jsem nalezl několik problematických částí.

Za prvé v momentě, kdy se různé kontexty propojují, může být určení konotace velmi problematické. Jakým způsobem by bylo možné stanovit hranice mezi výrazy ironickými, pohrdlivými a pejorativními? Podle mého názoru je takto podrobné rozdělení nepřesné. To, co je důležité, je fakt, že výraz má negativní konotaci. Přesto, že ironie může být vnímána i pozitivně jako žert, daný výraz plní stále stejnou funkci, negativní konotace mu zůstává (díky té ironie funguje).

Dále mám dojem, že určení prvních tří kategorií není úplně zřetelné. V prvních dvou případech se jedná o vyjádření citového zabarvení, v prvním případě je menší rozměr objektu upozaděn, v druhém nikoliv. V první a třetí kategorii je vyjádřen pozitivní příznak, rozdíl je prakticky jen v tom, že první kategorie má blíže k poezii, a tak jsou deminutiva s pozitivním příznakem v metaforách řazena do této skupiny.

I přes všechny tyto připomínky si textu cením, jelikož je to jedna z mála studií, které byly v současnosti na toto téma napsány, ačkoli se soustředí jen na deminutiva. Po jeho přečtení jsem si uvědomil, jak je nalezení stylistických funkcí expresivních výrazů složité a že je nutné dbát co možná největší objektivity při jejich určování.

2.4.1 Vyhodnocení získaných údajů

Kromě dělení shromážděných výrazů podle stylistické funkce, jsem pozoroval také četnost využití funkce u různých výrazů. Z těchto závěrů můžeme vyvodit, jak často se stylistická funkce, případně referenční význam u různých expresivních výrazů

vyskytuje. Důležité je poznamenat, že jsem pozoroval výskyt referenčního významu, stylistické funkce, kterou plní u jednotlivých výrazů a ne skutečnou celkovou četnost výskytu takových výrazů. To znamená, že i když jsem se v textu setkal s výrazem fetiță vícekrát, zaznamenal jsem ho jen jednou. V případě, že tentýž výraz plnil další stylistickou funkci zaznamenal jsem ho ještě jednou. V seznamech tedy získáme informaci o tom, jak četné je užití výrazu s danou stylistickou funkcí. Aby bylo možné pozorovat četnost určitých sufixů, které plní stejnou stylistickou funkci, bylo by třeba vytvořit si pracovní korpus zohledňující veškeré rumunské znaky.

Podívejme se tedy na jednotlivé stylistické oblasti.

2.4.2 Lidová tvorba

Nejvíce deminutiv, augmentativ i pejorativ jsem nalezl v lidové tvorbě. Tento fakt přisuzuji několika faktorům. Za prvé je lidová tvorba (vyjma poezie) blízká mluvenému jazyku, a proto v ní můžeme nalézt velmi mnoho regionalizmů, familiérních výrazů či nespisovných výrazů. Dále máme k dispozici celou řadu přepisů, které se liší právě výběrem výrazů, které jsou v dané době používány, proto některá slova, která dnes mohou být chápána jako expresivní ve své době nebyla a naopak. Za třetí se na četnosti expresivních výrazů podílí samotný obsah, který odkazuje k nadpřirozenému, bájnému, pohádkovému či jinak přikrášlenému světu. A nakonec má jistě svůj vliv i to, že pohádky, báje a pověsti jsou určeny především dětem, které jsou malé, a proto jim je všechno malé také bližší.

Výsledky počtu stylistických funkcí u deminutiv (dle rozdělení 2.2.2):

M	68	23,94%
Z	110	38,73%
H	57	20,07%
F	45	15,84%
N	4	1,40%

Celkový počet různých nalezených výrazů je 284.

Jak je vidět z tabulky, největší výskyt má stylistická funkce zvýraznění případně zesílení vlastnosti. Poměrně vyrovnané je rozložení vyjádření malého rozměru případně méně

vlastnosti, a vyjádření hezkého, roztomilého, dobrého. Příznak familiárnosti je ještě méně častý a úplné minimum výrazů spadá do kategorie označující nevýznamné, zanedbatelné, nízkých kvalit. Také jsem nalezl mnoho zdrobnělých vlastních jmen, které jsem ovšem do seznamu nezahrnul, jelikož jsou podle mého názoru samostatnou skupinou. Deminutiva vlastních jmen mají ve většině případů referenční význam familiárnosti, který převažuje nad samotným zdrobněním dané osoby či zvířete (např. Davidică, Georgiţă, Petrişor, Zoiţică, aj.). Výjimku tvoří snad jen oslovení dětí, kde zdrobnění znamená nižší věk viz. 2.5.1.

Mohli bychom tedy říci, že v lidové tvorbě nalezneme nejvíce různých deminutiv ke zvýraznění původního slova a obecně celé výpovědi.

Výsledky počtu stylistických funkcí u augmentativ (dle rozdělení 2.2.3):

V	4	36,37%
E	4	36,37%
K	3	27,27%

Celkový počet nalezených výrazů je 11.

Znovu je nejčastějším využitím větší expresivita, následují větší velikost a kolektiva, které mají stejné procentuelní zastoupení. Bohužel musím konstatovat, že počet nalezených výrazů není vysoký, a proto nemusí být směrodatný. Z údajů můžeme nicméně vyčíst důležitou informaci, že četnost augmentativ je obecně velmi malá. Druhý údaj, který z tabulky vyplývá je ten, že ani jedna stylistická funkce na takovémto vzorku nepřevažuje.

Výsledky analýzy pejorativ (více viz. 2.2.4):

Celkový počet nalezených výrazů je 23.

Stylistická funkce je u všech výrazů stejná, má za cíl především zvýraznění celkové výpovědi. Jak jsme ale viděli, jiné expresivní výrazy mají podobné možnosti zvýraznění. Některé, jako jsou deminutiva s referenčním významem nevýznamnosti, nízkých kvalit označovaného, jsou takřka totožné s pejorativy. Rozdíl je jen ve stupni negativní konotace, která je u deminutiv rozhodně menší než u pejorativ.

2.4.3 Kuchařky

Druhá stylistická oblast, ve které jsem hledal expresivní výrazy, byly knihy o přípravě pokrmů – kuchařky. Zpracoval jsem dvě knihy, z nichž jedna byla napsána v roce 1987, druhá v roce 2006. Některé výrazy ve starší knize mohou být poněkud zastaralé, avšak ne natolik, aby dnes nebyly srozumitelné. Druhá kniha je naproti tomu jazykově aktuální. Expresivní výrazy v těchto knihách jsou prakticky jen deminutiva. Je to z toho důvodu, že se jen málokdy hodí některá ze stylistických funkcí augmentativ či pejorativ. Vlastně i u deminutiv se stylistické využití velmi snižuje, a to na dvě kategorie – zvýraznění slova, slovních spojení a označení něčeho menšího, než je běžné.

Výsledky počtu stylistických funkcí u deminutiv (dle rozdělení 2.2.2):

M	41	95,35%
Z	2	4,65%

Celkový počet nalezených výrazů je 43.

Ze sebraných dat jasně vyplývá, že převažuje stylistická funkce označující malé předměty, či méně vlastnosti než u výrazu původního. Jak jsem předeslal, je tomu tak proto, že se tento text nachází na pomezí funkčního stylu odborného a populárně naučného. Pokud bychom brali text jako odborný, bylo by nutné tvrzení přehodnotit s tím, že se v případě deminutiv označujících malé předměty nejedná o expresivní výrazy, ale o neutrální výrazy blíže specifikující daný předmět. Pokud máme totiž v receptu psáno, že máme použít *1 păhărel de vin*, musíme výraz chápat ve smyslu *1 menší sklenka vína.* Z pozice autora je to snaha o co nejpřesnější termín a nikoliv o zvýraznění třeba i jen části výpovědi, ačkoli pokud by se jednalo o odborný text z jiné specifické oblasti (např. chemie, fyziky, aj.), bylo by jistě příhodnější přesné odměření množství. Užívání rozebíraných sufixů je tedy v tomto ohledu jiné než u publicistiky a lidové tvorby, nejedná se o expresivitu, ale věcný příznak.

2.4.4 Žurnalistika

Poslední pozorovanou stylistickou oblastí je žurnalistika. Jak jsem psal výše, analyzoval jsem články z internetových informačních serverů. Nechtěl jsem se však soustředit pouze na vyhledávání článků s expresivními výrazy, pak bychom totiž nemohli

posoudit, jak často jsou využívány a jaká je tématika textů, ve kterých je jich užito. Prohledal jsem tedy sedmdesát různě dlouhých článků s různým zaměřením. Počet nalezených výrazů není vysoký, avšak podle mého názoru dobře ilustruje různé oblasti jejich stylistického uplatnění.

Výsledky počtu stylistických funkcí u deminutiv (dle rozdělení 2.2.2):

M	13	43%
Z	12	40%
H	2	6,66%
F	2	6,66%
N	1	3,33%

Celkový počet nalezených výrazů je 30.

Stejně jako u tvorby lidové se zde setkáváme s pěti oblastmi. Můžeme si povšimnout, že je využití stylistických funkcí deminutivních sufixů v publicistice omezenější. Prakticky tu máme vyjádření malého rozměru (případně méně vlastnosti, nižší věk) a zvýraznění (případně více vlastnosti, upozornění na důležitost), zbývající funkce jsou využívány podstatně méně. Podíl vlastního zdrobnění a zvýraznění na druhé straně je vyrovnaný, a proto by bylo možno říci, že je jich užíváno podobně často, respektive u podobného množství výrazů. Familiárnost a krása je naopak v publicistice vyjadřována deminutivem jen zřídka, více jsou používána přivlastňovací zájmena a hodnotící příslovce. Otázka, jak by výsledky vypadaly, kdybych se zaměřil jen na komentáře (publicistiku v užším smyslu) a vynechal informativní články (žurnalistiku), bohužel zůstane bez odpovědi. Rozhodně by pozorování expresivních výrazů v publicistice bylo dobré téma pro případovou studii.

Augmentativa ve vybraném vzorku použita nebyla, což může naznačovat, že jejich využití není zas tak běžné.

Výsledky analýzy pejorativ (více viz. 2.2.4):

Celkový počet nalezených výrazů je 6.

Ačkoli jich není mnoho jsou pejorativa v textech obsažena a nejedná se pouze o citace osob, ale i o vlastní hodnocení autora článku. Můžeme tedy tvrdit, že užívání těchto výrazů je v daném funkčním stylu stále aktuální.

2.4.5 Dodatky k teorii

Dodatky k teorii, které jsem vydedukoval ze získaných seznamů jsou následující. Nejdříve jsem si vypsal všechny sufixy nalezených výrazů. Zjistil jsem tak, že některé sufixy v teorii chybí a rozhodl se je tedy popsat zde.

U deminutiv jsem nalezl ještě tyto sufixy, které podle mého názoru do kategorie patří:

a) **-eţ**; somnuleţ (malý, krátký spánek), coşuleţ (košík);

b) **-uşă**; găinuşă (husička), ulceluşă (hrníček).

K augmentativním sufixům bych zařadil ještě tyto:

a) **-ime**; dăscălime (mnoho učitelů, učitelstvo), boierime (panstvo, bojarstvo).

Jedná se o sufix označující větší počet či skupinu, obvykle se o něm hovoří jako o kolektivu. V zásadě spadá k augmentativům, jelikož ve srovnání s původním slovem přisuzuje novému výrazu něčeho více.

b) **-andru**; puiandru (větší mládě), căţelandru (větší mládě, příp. štěně).

Nutno říci, že tento sufix se může objevit i u některých deminutiv, v převážné většině případů patří k augmentativním.

Co se týče sufixů pejorativních, souhlasím s tím, že ve většině případů nezávisí tolik na sufixu, nýbrž na významu slova původního. Jen pro ilustraci tvrzení: během četby jsem nenarazil ani na jeden případ pejorativního sufixu **–ard** či **–astru**. Pejorativa tedy určovat podle sufixu prakticky nemůžeme. Jak jsme viděli výše (1.2.5), existují případy, kdy se výrazy zdrobnělé či zveličelé mění v pejorativa. Vyjma těchto výrazů se ovšem jedná o samostatnou skupinu slov, která mají pejorativní, hanlivý či pohrdlivý význam nebo alespoň příznak bez ohledu na jejich formální uspořádání.

2.5.1 Okrajová témata

Během přípravy k sepsání této práce a i během analýzy textů jsem narazil na mnoho slov, která se formálně dají považovat za expresivní výrazy, ale ve skutečnosti si nejsou s původním slovem sémanticky blízká. To znamená, že mají příznačný sufix i slovo původní, ale význam derivovaných slov označuje konkrétní objekt, který nelze nahradit opisem slova původního v kombinaci s adjektivem či adverbiem. Jedná se přinejmenším o slova z těchto oblastí:

a) K názvům rostlin jsem měl k dispozici knihu *Nume româneşti de plante*[35]. Autor knihy Dumitru Bejan dělí názvy květin, které byly vytvořeny sufixální derivací do tří kategorií: deminutiva, augmentativa a názvy odvozené jinými sufixy. U každého ze sufixů pak určuje, jaké bylo slovo původní a podle tohoto kritéria názvy dále dělí. Získáváme tak kategorie odvozené od různých jmenných slovních druhů a dále názvy odvozené z jiných názvů květin, pojmenování předmětů, názvů ptáků, pojmenování osob, částí těla, názvů svátků aj. Vzhledem k tomu, že se jedná o okrajové téma, rozhodl jsem se dělení poněkud zjednodušit a uvést jen dvě kategorie (příklady jsem převzal taktéž z uvedené knihy).

   Názvy, které vycházejí z pojmenování jiné rostliny: busuiocel > busuioc (Galinsoga parviflora > Ocimum basilicum), cireşică > cireş (Achillea millefolium > Cerasus avium).

   Názvy, které vycházejí z označení jiné věci, osoby, zvířete, děje: scăunel > scaun, (Centarium umbellatum > židle), pietricele > piatră (Portulaca grandiflora > kámen;).

b) Názvy koření jsou velmi blízké předchozí kategorii, jen jich je početně méně.
   Např. scorţişoară > scoarţă (skořice >kůra), nucşoară > nucă (muškátový oříšek > ořech).

c) Místní názvy, které se mi podařilo dohledat, jsou formálně podobné zdrobnělinám. Z hlediska etymologie zpravidla deminutiva označují obec, vodní tok, aj., které byly svého času menšího rozměru, v jiných případech nám může název napovědět, že se poblíž nachází místo s názvem původním. Zkrátka není tu mnoho společných charakteristik,

[35] BEJAN, D. Nume româneşti de plante.Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1991, ISBN 973-35-0177-8, s. 180-187.

které by byly platné pro všechny názvy s příznačným sufixem. Rozhodně se ovšem nejedná o původní význam sufixu.
Např. Dâmbovicioara, Cernişoară.

Jak je obecně známo, velmi často se používají zdrobněliny při komunikaci s dětmi. Stylistická funkce, kterou mají tyto výrazy, je kombinací označení citového vztahu s tendencí přizpůsobovat dětem předměty na jejich úroveň. Obvykle se těchto zdrobnělých výrazů používá především v mluvené podobě. Velmi časté je však také jejich užívání v diskusích maminek na webových stránkách o kojencích a dětech. Zaměřil jsem se na ně a zjistil, že se zde objevují výrazy, které nejsou zahrnuty ve výkladových slovnících zpracovaných v Dex online[36].

Například: ciorbiţă, supiţă, iaurtel, brânzică[37].

Při úvaze o nadužívání deminutiv vyvstává otázka, zda je možné, aby ve větách, kde je užito více zdrobnělin, nabylo slovo nezdrobnělé negativní konotace? Bylo by jistě zajímavé takový příklad najít, ovšem při utváření této práce jsem neměl to štěstí.

[36] DEX online (Dicţionar explicativ al limbii române), dostupný na internetu: http://dexonline.ro, 2004-2011.
[37] portál http://www.mami.ro

Závěr

Na začátku práce jsem neměl představu o tom, jak téma zpracovat, jelikož je velmi široké. Další obava, kterou jsem měl, byla ta, že nebudu mít dostatek materiálů ke zpracování a především, že budu mít těžkosti s nalezením některých zastaralých či naopak současných výrazů. Nakonec jsem zjistil, že je poměrně mnoho pomocných rádců na internetu. Především výkladový slovník DEXonline[38], který zahrnuje velký počet výkladových slovníků od roku 1975 do roku 2009, neméně starších slovníků rumunštiny, slovník synonym, antonym, argotu aj., mi v tomto ohledu velmi pomohl. K překladům výrazů jsem obvykle využíval *Rumunsko český slovník* z roku 1961[39], v případech, kdy výraz chyběl nebo nebyl aktuální, nabídl jsem vlastní překlad či opis významu slova vycházející z výkladového slovníku.

V práci jsem se snažil popsat deminutiva, augmentativa a pejorativa z hlediska stylistické příznakovosti jejich sufixů. Vzhledem k tomu, že jsem neměl k dispozici žádné ucelené dělení, zohledňující tento pohled, pokusil jsem se navrhnout vlastní na základě analýzy textů. Pokud by se někdo o podobné téma zajímal, bylo by jistě zajímavé vytvořit větší lingvistický korpus a pozorovat dané jevy v něm. Myslím, že by mohl dojít k přesnějším závěrům a zohlednit i hledisko produktivity sufixů, které by šlo jen složitě zpracovat bez větší databáze.

Během práce jsem zjistil, že klasifikace derivovaných slov je velmi složitá. Snažil jsem se na jednu stranu stylistické funkce zjednodušit, na stranu druhou jsem nechtěl, aby byly zjednodušené příliš. Doufám, že se mi podařilo najít střední cestu, popsat všechny možné případy a že výsledky mé práce budou užitečné při dalších jazykových studiích.

[38] DEX online (Dicţionar explicativ al limbii române), dostupný na internetu: http://dexonline.ro, 2004-2011.
[39] STACA, J. a spol., Rumunsko-český slovník, Praha: SPN, 1961.

Bibliografie:

Primární literatura:

ALECSANDRI, V. *Poezii populare ale Românilor, vol. I.* Bucureşti: Editura pentru literatură, 1965.

BLAGA, L. *Antologie de poezie populară.* Bucureşti: Editura pentru literatură, 1966.

CREANGA, I. *Opere, vol. I.* Bucureşti: Editura Minerva, 1970.

ISPIRESCU, P. *Legende sau basmele românilor.* Timişoara: Editura Facla, 1984.

JURCOVAN, S. *Carte de bucate.* 2. vyd. Bucureşti: Editura tehnică, 1987.

Sekundární literatura:

ANDREI, M.; GHIŢĂ, I., *Limba română: fonetică, lexicologie, gramatică, stil şi compoziţie, exercitii*, Bucureşti: Editura didactică şi pedagogică, 1983.

BEJAN, D. *Nume româneşti de plante.*Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1991, ISBN 973-35-0177-8.

BULGĂR, GH. *Limba română: sintaxă şi stilistică.* Bucureşti: Editura didactică şi pedagogică, 1968.

BULGĂR, GH. *Studii de stilistică şi limbă literară.* Bucureşti: Editura didactică şi pedagogică, 1971.

CÂMPEANU, E. *Substantivul: Studiu stilistic.* Bucureşti: Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1975.

CONDREA I., Valori stilistice ale formelor diminutivale. *Revista Limba Română*, 2007, roč. 17, č.7-9.

COTEANU, I. *Stilistica funcţională a limbii române: Stil, stilistică, limbaj.* Bucureşti: Editura academiei Republicii socialiste România, 1973.

ČECHOVÁ M. a kol., *Současná česká stylistika.* Praha: ISV nakladatelství, 2003. ISBN 80-86642-00-3.

ČERMÁK, FR., *Jazyk a jazykověda,* Praha: Karolinum, 2001, ISBN 80-246-0154-0.

ČERMÁK, FR., *Lexikon a sémantika,* Brno: NLN, 2010, ISBN 978-80-7422-020-3.

ČERMÁK, FR., *Základy lingvistické metodologie: Nástin hlavních principů na pozadí obecné teorie vědy*, Praha: Univerzita Karlova, 1993, ISBN 80-7066-551-3.

DEX online (Dicţionar explicativ al limbii române), dostupný na internetu: http://dexonline.ro, 2004-2011.

Dicţionar invers, v. 1.0. (software creat de Virgil Pisoi).

DUŢU, O., *Limba română contemporană: fonetică, ortografie, lexicologie*, Constanţa:

Europolis, 1999, ISBN 973-9430-47-3.

GRAUR, AL.; AVRAM, M, *Studii şi materiale privitoare la formarea cuvântelor în limba română (*zkráceně SMFC*)*, vol. IV., Bucureşti, 1967.

GRAUR, AL.; AVRAM, M.; CIOBANU, F., aj., *Formarea cuvintelor în limba română, vol.I.* Bucureşti: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970.

GRAUR, AL.; AVRAM, M.; VASILIU, L., *Formarea cuvintelor în limba română, vol.III.* Bucureşti: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970.

GREPL, M; HLADKÁ, Z; JELÍNEK, M. a kol. *Příruční mluvnice češtiny.* Praha: NLN, 1995. ISBN 80-7106-134-4.

IORDAN, I. *Stilistica limbii române.* Bucureşti: Institutul de lingvistică română, 1944.

IORDAN,I; ROBU, VL., *Limba română contemporană.* Bucureşti: Editura didactică şi pedagogică, 1978.

NEGRARU, M.; MOŢIU-MARCUS, A., *Formarea cuvintelor în limba română: cercetare bibliografică,* Bucureşti: Biblioteca centrală universitară, 1971.

Omagiu lui Iorgu Iordan cu prilejul împlinirii a 70 de ani: Note asupra relaţiilor dintre diminutive şi augmentative în limba romînă de Florica Dimitrescu, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, Bucureşti, 1958.

PETR, J.; DOKULIL, M.; HORÁLEK, K., aj., *Mluvnice češtiny*. Praha: Academia, 1986.

STACA, J. a spol., *Rumunsko-český slovník,* Praha: SPN, 1961.

TIUGAN, N. Stiluri ale limbii române. *Limba şi literatura Română*, 1982, roč. 11, č. 1, s.16-20.

VIANU, T. *Studii de stilistică.* Bucureşti: Editura didactică şi pedagogică, 1968.